

IÄKKÄIDEN ASUNNOTTOMUUS IKÄERITYISET RISKITEKIJÄT

Lauri Karhukainen
Sosiaalityön käytäntötutkimus
Sosiaalityö
Helsingin yliopisto
Helmikuu 2020

TUTKIMUKSEN KONTEKSTI

Tutkimuksen toimintaympäristö on Hietaniemenkadun palvelukeskus, joka tarjoaa tukea asunnottomille. Palvelukeskuksessa on mahdollisuus yöpyä yö kerrallaan tai asua tilapäisessä asumispalvelussa.

Palvelukeskuksen asiakkaista murto-osa on ikääntyneitä, mutta näiden tilanteessa on usein erityistä haavoittuvuutta, jota tällä tutkimuksella pyritään paikantamaan ja nimeämään.

TUTKIMUKSEN TARKOITUS

Tutkimus hahmottaa asunnottomuuden ja vanhuuden suhdetta ja ennen kaikkea ikääntyneiden asunnottomuuden ikäerityistä hoivavajetta.

Tutkimuksen tarkoituksena ei ole kerätä ja tutkia asunnottomuuden kokemuksia asunnottomilta ikääntyneiltä itseltään, vaan käytäntötutkimuksena käydä läpi sosiaalialan ammattilaisten dokumentointia ja paikantaa niistä ikäerityiset riskitekijät.

Tutkimuskysymys on: minkälaisia ikäerityisiä asunnottomuuden riskitekijöitä paikantuu sosiaalialan ammattilaisten asiakaskirjauksissa?

AINEISTO JA ANALYYSI

Tutkimuksen aineistona on 13:sta vuonna 2018 Hietaniemenkadun palvelukeskuksessa asioineesta yli 65-vuotiaasta asunnottomasta asiakkaasta sosiaalihuollon asiakastietojärjestelmään kirjatut asiakasdokumentit.

Tutkimus on aineistolähtöinen sisällönanalyysi. Lähestyin tutkimusaineistoa esittämällä sille kysymyksen, jonka avulla pyrin paikantamaan ei-toivottuun lopputulokseen johtavia tekijöitä.

TULOKSET

Löydökset vahvistivat sitä ennakkokäsitystä, joka tutkimusta aloittaessa oli: kotiin tuotavat palvelut eivät luonnollisestikaan tavoita koditonta iäkästä. Näin asunnottomuus iäkkäällä on hoivavajetta aiheuttava tekijä, johon kotona asumista tukeva palvelujärjestelmä ei pysty tarjoamaan helppoa ratkaisua.

Asunnon puute näkyi esteenä kotiin tuodun terveydenhuollon ja hoivan toteuttamiselle, eikä usein löyhä läheisverkosto tarjoa vahvaa läheisten tuottamaakaan hoivaa.

Aineistosta nousi esille kolme selkeää pääteemaa:

1. Palvelujen ikäperusteiset taitekohdat ja rajapintatyöskentely
2. Ikäerityisyys toimintakyvyssä ja toimijuudessa
3. Palveluihin kiinnittymättömyys

Ensimmäisessä teemassa esille nousi ongelmat sosiaalityön eri kenttien yhteistyössä ja roolituksessa asunnottoman ikäihmisen asioita hoidettaessa. Toinen kohta korosti psyykkisen, fyysisen ja sosiaalisen toimintakyvyn muutoksia, nostaten eritoten muistisairauden esille. Kolmas kohta palveluihin kiinnittymättömyydestä oli ikäerityistä mm. edellä mainitun muistisairauden vuoksi.

IDEAT KEHITTÄMISEEN

Suunnitelmallinen yhteistyö asunnottomien sosiaalityön ja vanhussosiaalityön välillä olisi tarpeellista niin asiakkaiden hyvinvoinnin kuin työnjaonkin selkeyttämiseksi.

Olisi syytä harkita työnjakoa ja roolitusta iäkkäiden asunnottomien kohdalla uudelleen niin, että vetovastuu niissä tilanteissa, joissa arvioidaan ikäerityisten seikkojen korostuvan, olisi ensisijaisesti gerontologisella sosiaalityöllä asunnottomien palvelujen toimiessa yhtenä edellämainitun palveluvalikkona.

Lisäksi monitoimijaisilla rajapinnoilla työskennellessä rakenteellinen johdonmukaisuus ja yhtenäiset toimintatavat toimijoiden kesken parantaisivat asiakasprosessien sujuvuutta.

LÄHTEET

Karhukainen, Lauri (2020) Ikääntyneiden asunnottomuus. Asunnottomuuden ikäerityiset riskitekijät asiakaskirjauksista paikannettuna. Sosiaalityön käytäntötutkimuksen loppuraportti.